

*Гергуль С. М.
(Україна, м. Чернігів)*

ТВОРЧЕ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Сучасний стан розвитку освітнього процесу, поява нових нормативних документів, зокрема, Законів «Про освіту» (2018), «Про повну загальну середню освіту» (2020), Концепції НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ (2016) тощо спонукають до формування особистості Вчителя нового покоління шляхом використання нових сучасних технологій. Побудова «ефективної системи національного виховання, розвитку і соціалізації дітей та молоді», а також «забезпечення доступності та неперервності освіти впродовж життя» визначається одним із пріоритетних напрямів державної освітньої політики і зазначається у Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр. [2]. Таким чином, майбутній вчитель має досконало знати предмет, якому він буде навчати та методику його викладання, виступати фасилітатором навчального процесу, володіти новітніми технологіями навчання, бути всебічно розвиненою, творчою особистістю та вміти самостійно здобувати знання протягом життя.

Проведений аналіз стану підготовки майбутніх учителів-філологів до професійної діяльності дозволив виявити певні суперечності. Зокрема, між необхідністю аналізувати перспективні підходи до навчання, розвитку, виховання й соціалізації учнів, визначати їх переваги та ризики порівняно з діючими підходами та неготовності молодих вчителів до такої діяльності; між прагненням майбутніх учителів використовувати сучасні інтерактивні технології у позакласній роботі з учнями та їх недостатньою підготовленістю до такої роботи; між наявністю нових рекомендації МОН України, програм, розробок, наукових робіт та фактичною відсутністю потрібних спецкурсів у закладах вищої освіти. Тож, дуже важливо вирішити дані суперечності та, використовуючи сучасні технології навчання, сформувати у майбутніх вчителів готовність до здійснення професійної діяльності ще на стадії фахового навчання у педагогічному закладі вищої освіти.

Проблема використання технологій навчання у процесі підготовки майбутніх учителів була предметом дослідження відомих науковців та практиків. Зокрема питання професійної

підготовки майбутніх учителів у процесі навчання перебували у полі зору таких вчених: Н. Бібік, О. Бігич, І. Богданова, В. Бондар, С. Гончаренко, Н. Кічук, Л. Коваль, Н. Кузьміна, С. Скворцова, Л. Хомич та ін. Систему психолого-педагогічної та методичної підготовки студентів всебічно вивчали К. Авраменко, Н. Дем'яненко, О. Кульчицька, Н. Ничкало, О. Пономарьова, С. Сисоєва, Л. Хомич, Я. Цехмістер та ін., методика організації та проведення позакласних занять були предметом дослідження М. Балко, М. Гельфанд, В. Павлович, А. Подашова та ін.

Глибокий та ретельний аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури дозволяє зробити висновок, що теоретико-методологічні питання творчого використання освітніх технологій у процесі підготовки майбутніх учителів певним чином розроблені у науково-методичній літературі, проте сучасні світові виклики та новітні тенденції в освіті потребують модернізації підготовки щодо оволодіння студентами даними технологіями та практичного застосування їх у власній професійній діяльності [5, 122]. Тож актуальність даної теми не викликає сумніву.

Розглянемо використання освітніх технологій у процесі опанування дисциплін педагогічного циклу майбутніми вчителями англійської мови та зарубіжної літератури, спеціальності «014. Середня освіта. Мова і література (англійська)» Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Зокрема зупинимося на таких технологіях як проектна, групова та змішаного навчання.

Я. Фруктова визначає проектну діяльність як спосіб «досягнення дидактичної мети шляхом детальної розробки проблеми, яка має завершитися реальним презентабельним результатом, відповідним чином оформленим» [6, 183]. Виконання проектів передбачає інтегровану самостійну роботу студентів (індивідуальну, парну, групову), розраховану на певний проміжок часу. А також може бути класифікована на основі різних типологічних ознак: а) домінуюча у проекті діяльність (дослідницька, пошукова, творча, рольова, прикладна тощо); б) предметно-змістовна складова: монопроект, міжпредметний проект; в) характер координації проекту: безпосередній (жорсткий, гнучкий), прихований (наявний); г) характер контактів (студенти однієї групи, навчального закладу, міста/села, регіону, країни, різних країн); д) кількість учасників проекту (індивідуальний, груповий, масовий); е) термін виконання проекту (короткотривалі, середньотривалі (від тижня до місяця, довготривалі (кілька місяців) [3, 126].

Проектна технологія використовується під час опанування студентами таких дисциплін як історія педагогіки (1 курс), педагогіка (2 курс), основи педагогічної майстерності (3 курс) та сучасні технології навчання та виховання (4 курс). Робота за даною технологією розпочинається вже на першому курсі, під час вивчення студентами дисципліни «Історія педагогіки». Вони створюють творчі проекти, які відображають погляди відомих педагогів на проблеми навчання та виховання, особливості методів та форм виховної роботи у певний період часу, специфіку освітніх систем, а також присвячені дослідженню створення перших навчальних закладів, їх розвитку та модернізації.

Зазначимо, що використання проектної технології також формує у студентів не лише досконале володіння знаннями, вміннями та навичками, пов'язаними з проектною діяльністю, але й сприяє утворенню організаторських якостей високого рівня, системного мислення й стратегічного бачення усіх аспектів освітнього процесу, власного дослідницького хисту тощо. Створення студентами проектів відбувається у процесі подальшого навчання та панування інших дисциплін педагогічного циклу.

Технологія групової діяльності – це форма організації навчання у малих групах студентів, як об'єднані спільною навчальною метою [4, 174]. У процесі її застосування у майбутніх вчителів формується наступні вміння: розподіляти певні функції між членами групи (лідер або капітан, секретар, таймер тощо), здійснювати пошук спільного групового рішення; індивідуально виконувати свою частину завдання; оцінювати власний внесок кожного та загальну роботу групи; самостійно доводити правильність свого рішення, відстоювати особисту позицію тощо. Використовуються такі форми групової технології як «Мозковий штурм», «Акваріум», «Мікрофон», «Робота в парах», «Навчаючи вчуся», «Займи позицію», «Прес», «Ток-шоу», «Суд від свого імені» тощо.

На третьому і четвертому курсах, у процесі вивчення таких предметів як «Основи педагогічної майстерності» та «Сучасні технології навчання та виховання», відбувається цілеспрямоване та системне формування готовності майбутніх вчителів до професійної діяльності з використання технології змішаного навчання. Сам термін «змішане навчання» (в англійській літературі – blended або hybrid learning) має різні визначення у літературі. Дарлін Пейнтер (Darling Painter) визначає змішане навчання як об'єднання традиційних формальних засобів навчання: роботу в аудиторіях, вивчення теоретичного матеріалу – з неформальними,

наприклад, з обговоренням за допомогою електронної пошти та Інтернет-конференцій [1, 19-23].

Основною перевагою даної технології навчання є активне цілеспрямоване використання пошукової системи інтернет для збирання інформації та пошуку матеріалів, а також поєднання різних підходів, способів подачі матеріалу, видів роботи. Основні види діяльності у процесі застосування технології змішаного навчання: робота з учнями у малих групах; самостійне навчання через спеціальні пристарої, гаджети, платформи; проходження тестування (інші форми контролю) та отримання миттєвого зворотного зв'язку. Закцентуємо увагу на тому, що студенти самостійно розраховують свій час – це збільшує ефективність навчання; обирають зручний формат навчання; обговорення та закріплення вивченого, а також отримання нових знань відбувається у класі, безпосередньо за підтримки викладача.

Продемонструємо використання технології змішаного навчання у процесі вивчення магістрами дисципліни «Медіаосвіта та медіаграмотність». Для самостійного опрацювання студентам було запропоновано «Very Verified: курс з медіаграмотності» (<https://verified.ed-era.com/ua>) розроблений Радою міжнародних досліджень та обмінів IREX у партнерстві зі студією онлайн-освіти EdEra. Він є частиною проекту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», який впроваджується IREX за підтримки Посольства США та Посольства Великої Британії в Україні, у партнерстві з Академією Української Преси та Міністерством освіти та науки України.

У процесі самостійного вивчення курсу студенти повинні були навчитися відрізняти факти від суджень та маніпуляцій, усвідомити як: працюють медіа (власники, журналістські стандарти, редакційна політика); діють алгоритми у соціальних мережах; створюється інформаційна бульбашка; а також отримати корисні поради для критичного споживання інформації та захисту від маніпуляцій. Перевагами даного онлайн-курсу є те, що головними героями навчання виступають молоді люди – Майкл і Діана, які за стилем життя та поведінкою близькі студентській аудиторії.

Саме вивчення курсу відбувається за допомогою різних гаджетів (телефон, планшет, нетбук, комп'ютер тощо), у зручний для студента час та у різних навчальних форматах, а саме: еспресо (2-3 хвилини) – короткі статті та інформативні зображення; капучино (до 10 хвилин) – навчальні відео та статті; кава з круасаном (до 30 хвилин) – статті та інтерв'ю; десерт – інтерактивні завдання, тести та додаткові матеріали. Проте деякі теми є дещо складними

для засвоєння та потребують обговорення та рефлексії разом із викладачем під час аудиторних занять.

Професійна діяльність вчителя-філолога передбачає виконання певних дій, а саме: планування роботи (календарне планування та написання конспекту уроку); організація навчальної діяльності учнів (теоретичне ознайомлення з новим матеріалом, демонстрація власного вміння виконувати певні дії); стимулювання навчальної діяльності учнів (оцінка діяльності учня за 12-бальною системою); контроль за виконанням навчальних дій (види та форми контролю (усний, письмовий, комплексний, тестовий і ін.); аналіз результатів навчальної діяльності школярів (учитель вносить корективи для засвоєння учнями матеріалу на основі оцінок або результатів виконання інших робіт); загальний розвиток, формування логічного мислення та культури спілкування учнів. Для успішного виконання цих дій студент повинен опанувати теоретичні знання, сформувані власні практичні навички та мотивацію до здійснення професійної діяльності. Допомогти йому у цьому може використання сучасних технологій, поєднання традиційних форм навчання з такими формами як тренінги, ділові ігри, проблемні семінари, психолого-педагогічні дослідження, де в ході колективних дискусій студенти одержують і аналізують інформацію про сучасні педагогічні технології.

Отже, можемо резюмувати, що перед вищими закладами освіти України постає вкрай важливе завдання модернізації освітнього процесу та створення системи професійної підготовки висококваліфікованих, комунікативно спроможних, творчих і позитивно налаштованих на діяльність майбутніх учителів, які володіють сучасними інноваційними технологіями та здатні реалізувати особистісно орієнтований підхід.

Використані джерела

1. Кривонос О. Змішане навчання як основа формування ікт-компетентності вчителя. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. 2015. Вип. 8(2). С. 19-23.
2. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 // http://oneu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/11/nsro_1221.pdf
3. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / под ред. Е.С. Полат. Новосибирск : Академия, 2018. – 272 с.
4. Освітні технології / упоряд. О. М. К. : А.С.К., 2001. 256 с.
5. Прокопів Л. Інноваційні технології навчання і виховання у ВНЗ: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2017. 166 с.
6. Фруктова Я.С. Сучасні форми позакласної роботи з учнями *Біологія і хімія в школі*. 2017. № 1. С. 29–31.